



# NOVĂȚEANUL

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ Anul VIII, Numărul 84 ❖ Miercuri, 24 Iunie 2020 ❖ ISSN 2392 – 6961

## Actualitatea novățeană

După cum ne informează Primarul Orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, în localitatea noastră se află în curs de realizare mai multe obiective de interes edilitar-gospodăresc. Astfel, la Școala Gimnazială Novaci este în lucru proiectul „Extindere, reabilitare, modernizare și dotare”, finanțat prin intermediul programului național de dezvoltare locală, lucrările urmând a se finaliza și da în folosință odată cu începerea anului școlar 2020 – 2021.

**În lucru noua Grădiniță cu Program Normal de pe Strada GRUIULUI**



Un alt proiect: „Extindere, reabilitare, modernizare Grădinița de Copii” de pe Strada Ocolului, în cadrul proiectului național de dezvoltare locală. Este vorba de Grădinița de Copii cu program prelungit și de înființarea unui program After School.

Un proiect de anvergură este cel care se va realiza la Grădinița de Copii și Școala Gimnazială Novaci, Structura Pociovaliștea. Este vorba de proiectul „Extindere, reabilitare și modernizare” a celor două obiective de învățământ. Termenul de execuție a lucrărilor, anul școlar 2020 – 2021.

Pe 20 mai a.c., s-a semnat proiectul pentru construirea Centrului de tineret, a unui pasaj pietonal și a unui loc de joacă în zona Pociovaliștea. Valoarea proiectului se ridică la suma de 22 milioane lei.

Totodată, Primarul orașului, dr. ing. Dumitru Leuștean, arată că prioritare în acest an sunt educația, sănătatea și cultura. În acest sens, după multe insistențe, pe 12 iunie a.c., au fost aprobați prin Ordin al Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației indicatorii tehnico-economici ai obiectivului: „Modernizare, reabilitare și dotare Casa de Cultură din Orașul Novaci, județul Gorj”, din subprogramul „Așezăminte culturale”. Proiectul se încadrează în Programul Național de construcții de interes public sau social. (Vom reveni cu amănunte)

Constantin DĂRVĂREANU

## DESPRE MĂREȚIA SÂNZIENELOR

Prof. univ. dr. N. VINȚANU

Timpu, în curgerea sa infinită, are un fel de popasuri, prin care face trecerea de la o stare la alta. În zona nordică a Pământului, datorită înclinării axei de rotație a acestuia în jurul Soarelui, avem ceea ce se cheamă Solstiții de iarnă și de vară și Echinocții de primăvară și de toamnă. Se pare că și aici funcționează principiile universale ale simetriei și opușilor. La noi, la 21 sau 22 iunie, de regulă, are loc Solstițiul de vară, în vreme ce în emisfera sudică a Pământului se produce Solstițiul de iarnă.

Numele de solstițiu este din latină, de la solis=soare și stițium=a se opri, a sta pe loc. În acest an, la 21 spre 22 iunie avem noaptea cea mai scurtă, de 8 ore și 28 de minute, după care urmează ziua cea mai lungă, de 15 ore și 32 de minute. Evenimentul este de mare interes practic deoarece din această zi soarele va coborî încet spre sud, până la 22 decembrie, după care își va relua urcarea spre creștetul cerului în anul următor.

În istoria cunoașterii umane, egiptenii au fost, se pare, primii care în urmă cu vreo 5000 de ani au determinat precis solstițiul de vară în mod foarte simplu: au săpat o fântână adâncă de vreo 10 m și au constatat că doar pe 22 iunie soarele se vede în luciul apei din fântână, în vreme ce în zilele de dinaintea acestei date sau în cele următoare, acest fenomen nu are loc.

În Europa a rămas ca mărturie a descoperirii solstițiilor monumentul denumit Stonehenge din Marea Britanie, unde existau cu câteva mii de ani în urmă mari procesiuni ale populațiilor din acea zonă la 22 iunie și 22 decembrie. Dacă la 22 iunie Soarele stă pe loc, abia peste vreo 2-3 zile se percepe coborârea spre sud a astrului zilei. Așa se face că în istoria civilizațiilor solstițiile au fost acompaniate de mari sărbători. În teritoriile locuite de români pe 24 iunie avem Sânzienele sau Drăgaica, dar și Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, care marchează momentul nașterii noii religii care va fi creștinismul.

Evenimentul Solstițiului de vară este sărbătorit pe meleagurile noastre de câteva mii de ani, ca o sărbătoare a focului, de fapt a Soarelui și a Dragostei. A focului pentru că aidoma practicilor de la Crăciun, acum se aprindeau noaptea focuri mari și se depăneau povești, se făceau planuri de viitor și se invocau dorințe neîmplinite. Au existat și un fel de practici rituale legate de spălătul cu apă din rouă sau incantația unor versuri pentru alungarea duhurilor rele.

Până de curând, la noi a existat practica împletirii unei cununi din gingașele flori galbene de sânziene și aruncarea acesteia pe casă.



Astfel, se credea că norocul va poposi mereu în acea casă. Îmi aduc aminte că pe vremea copilăriei bunica mă pune să împletesc o astfel de cunună cu mulți boboci de flori de Sânziene și să o arunc cât mai sus pe acoperișul casei, punându-mi în gând o anumită dorință.



Flori de Sânziene trebuiau neapărat date oilor și vacilor, pentru că se spunea că astfel vor spori laptele pe parcursul verii. Astăzi aceste practici străvechi au cam dispărut iar noile generații credem că nici nu prea pot deosebi florile de Sânziene de ale altor ierburi.



Sânzienele sau Drăgaica a fost multe secole și data când aveau loc Nedeile de la Poiana Muierii, Vârful lui Pătru sau de la Vârful Nedeii.

Tot pe bunica am auzit-o de câteva ori că spunea despre o familie sau alta din Plăieț, că demult, demult, s-au luat la Nedeia de la Sânziene, ceea ce avea și semnificația că s-au luat din dragoste. Se pare însă că Nedeile prin zona noastră au fost sărbătorite și cu alte prilejuri, a altor momente importante și anume la Sf. Ilie sau la Sf. Maria Mare.

Poveștile despre Zânele bune care vin printre oameni în noaptea de Sânziene, mi-au aprins din copilărie imaginația. Așa că de curând, am purces într-o astfel de noapte la așteptarea evenimentului urcat în vârful muntelui Plopul, la aproape 1600 m altitudine. Încet-încet astrul zilei s-a ascuns după vârfurile Măcării și Voișanu, aflate undeva spre apus, apărând Craiul Nou, adică Luna Nouă. Dacă ar fi trăit bunica și ar fi privit cum arăta Luna Nouă, ne-ar fi spus că va fi secetă, deoarece cornul de jos al astrului nopții era poziționat în așa fel încât puteai agăța de acesta o căldare. Dar cine știe dacă va fi așa, pentru că lumea, lucrurile și oamenii s-au schimbat mult față de acele vremuri.

# Pentru tine, EMINESCU

## Dialog imaginar cu poeta novăceană Lucia Silvia Podeanu

Acum 131 de ani, la 15 iunie 1889, a încetat din viață Luceafărul poeziei românești, poetul Mihai Eminescu. Să fie oare de vină pandemia asta abătută asupra poporului român că am uitat să comemorăm pe marele nostru poet național? Publicația „Novăceanul” nu a uitat și a purtat un dialog imaginar cu poeta novăceană Lucia Silvia Podeanu, trecută și ea în veșnicie în urmă cu 5 ani.

- Doamna profesoară, Lucia Silvia Podeanu, peste doar 5 zile ați fi sărbătorit împlinirea a 78 de ani de la naștere.

- LSP. Așa este, numai că soarta n-a vrut să fie cum mi-aș fi dorit. Soarta mi-a fost hărăzită să sărbătoresc împlinirea celor 78 de ani în Împărăția Cerurilor. Oricum, sunt mulțumită de cât am trăit printre novăcenii mei, cu gândul că mi-am făcut datoria față de școală, de comunitate.

- Doamna profesoară, Dv. sunteți mereu printre noi, cele șapte cărți de poezie și proză ne fac să ne simțim continuu în preajma Dv.

- LSP. Într-adevăr, am scris un mare număr de poezii. Poezia a fost viața mea. În poezie mi-am găsit refugiu în clipele de bucurie, dar și în cele în care viața nu mi-a oferit doar momente fericite. Eu vă mulțumesc pentru faptul că nu m-ați uitat. Ba chiar sunt surprinsă că v-ați adus aminte de mine, mai ales acum, în împrejurările prin care trece țara, când până și marele Eminescu este trecut cu vederea.

- Doamna profesoară, nu pot uita faptul că ani și ani de zile m-ați sprijinit în omagierea inegalabilului nostru poet național, pe care nu avem dreptul să-l uităm. Mi-am permis să port această discuție cu Dv. care, iată și de aci de unde v-ați retras în eternitate, gândul vă este la marele Eminescu.

- LSP. Eu nu l-am uitat pe marele nostru poet național, pe care trebuie să nu-l uitate nici un român și ca dovadă, de aici, de unde mă aflu, vă recit poezia „Pentru tine, Eminescu”, publicată în volumul „Lumina unui gând”, a cărui prefață este semnată chiar de către dumneavoastră.

## Pentru tine, Eminescu

Măria-Ta, Poetul lumilor ce-au fost  
Și al celor ce-au să vină,  
Pe toate le-ai rânduit, cu rost,  
În versuri picurate  
De clopoței de argint,  
În mângâieri și șoapte de alint,  
În dorurile de pe acest pământ,  
În visul de iubire împlinit după moarte,  
În zborul printre stele  
Și în durerea de a înțelege că, din toate,  
În mintea unui om obișnuit,  
Încapă doar un pic!  
Măria Ta, ne iartă  
Că nu înțelegem tot,  
Că durerea și chinul  
Ți-au însoțit destinul.  
Dar lasă-ne din carte-ți să citim

Și trista ta poveste să o știm.  
Din cartea cu strămoși și cu eroi,  
Pricepem mult mai bine cine suntem noi,  
Iar dacă-n carte sunt:  
minciuni, trădări, insulte, dezamăgiri,  
revolte, ironii,  
E ca aminte să ne-aducă  
Cine ar trebui să fim!

Măria Ta, nepotul meu m-a întrebat  
De voie-i dai s-o mai citească înc-o dată  
„Citește-o încet, copile, și cu drag,  
În ea nu-i doar povestea unui  
binecuvântat,  
Ci e și sufletul întreg  
Al unui neam curat!”

- Doamna profesoară Lucia Silvia Podeanu, ați rămas așa cum v-am cunoscut și cum vă știu: o ființă deosebită, cu dragoste de neam și țară, un suflet nobil și curat, o poetă adevărată. Vă mulțumesc că mi-ați acordat acest interviu cu prilejul împlinirii a 131 de ani de la trecerea în veșnicie a geniului poeziei românești, Mihai Eminescu și vă rog să-l ascultăm și pe Ionică al nostru cu două mici poezii la acest moment comemorativ.

ION FLOREA

### POEZIE

Floarea mică de cicoare  
Bea și rouă, bea și soare,  
Sărutată pe obraz  
De al vântului extaz.  
Bea cu patimă și grabă  
Și de tine mă întrebă  
Dacă-n ierburi rătăcești,  
Ori în ceruri te topești?  
Eu îi spun că tu mi-aduci  
Ochi de ciută, ochi năuci,  
Sâni de Lună, stropi de stele  
De-am rămas orbit de ele.  
Zbor prin beznă, bat în Cer  
Totul sună a mister.  
Mă cobor vrăjit la sol...  
Unde ești? Îmi dai ocol?

### LA

### RĂSCRUCI

La răscruci de flori și vânt  
Ochi-mi limpezi te văzură  
Cum grăbeai spre nicăieri  
Cu sărutul stins pe gură.  
Pe stamina unei flori  
Strop de lacrimă rotund  
Strălucește și-l culeg  
Să rămân sub Cer plângând.

A consemnat, Constantin DÂRVĂREANU

## DESPRE MĂREȚIA SÂNZIENELOR

Urmare din pag. 1

Lăsarea întinericului îmi dă prilejul să urmăresc dacă prin munți și peste țară se mai aprind acele focuri străvechi. Înarmat cu un binoclu puternic încep să cercetez cele patru zări. Stânele din munții aflați la vest îmi oferă prilejul să văd focurile ciobanilor din Băileasa, Molidviș și Tărtărau. Spre nord se văd zeci de lumini pe la cabanele din Rânca iar spre răsărit doar ici-colea câte un foc al ciobanilor din Corneșu, Mușetoiu sau Catalinu. Spre sud, adică în țară, cum se spunea, văd doar lumini ale becurilor electrice din satele de la poala munților. Așa că mi se pare că doar focurile unor ciobani amintesc de ceea ce se întâmpla demult în Noaptea de Sânziene.



După ce admir minute în șir superba frumusețe a munților noștri noaptea, ridic ochii spre cer. Mii și mii de stele lucesc jucăușe pe întreaga boltă. Pentru a mă orienta caut repede spre nord, cam la 45 de grade deasupra orizontului, Steaua Polară sau Polul Nord ceresc, cum ne spun astronomii. În jurul acestei stele se învârt toate celelalte constelații. După câteva minute de cercetare atentă, descopăr Carul Mare, care este aproape de creștetul cerului iar Carul Mic se află undeva răsturnat mai spre nord. La apus descopăr grupul stelelor Lira, așezate aidoma unui romb, care parcă ne privesc, bucurându-se parcă și ele că ne-am făcut timp să le vedem. Deasupra capului, puțin mai spre sud, admir coroana Boreală, cu celebra stea Betelgeuse, cea mai strălucitoare stea de pe tot cerul. În ultimul timp, astronomii spun că aceasta și-ar fi pierdut din strălucire, că s-ar putea să explodeze, ceea ce ar putea fi un mare pericol pentru întregul sistem solar. În minte îmi izvorăște însă gândul că chiar dacă va dispărea sistemul solar în care trăim, cu certitudine vor apărea alte lumi, poate mai bune, mai prietenoase cu viețuitoarele.

Tot admirând frumusețea cerului și a munților, nici nu realizez cum a trecut de miezul nopții. Îmi fac un culcuș în mașină și ațipesc de-a binelea. Nu peste mult timp mă trezesc și observ că undeva departe, din hăul lumilor și al cerului se ridică maiestuos Luceafărul de Dimineață sau Steaua Ciobanului. Oamenii de știință ne spun că acesta este de fapt planeta Venus, nume dat în cinstea frumuseții feminine. Îl cercetez un timp și constat, ca și marele nostru Eminescu, nepăsarea acestui astru dimpreună cu răceala dimineții. Spectacolul este însă repede risipit pentru că cerul se înroșește puternic. Încet-încet își face apariția falnic, astrul și stăpânul vieții pe Pământ – Soarele. În 24 iunie acest uriaș corp gazos de la care primim razele binefăcătoare este sărbătorit și la noi din 1997 sub denumirea Ziua Mondială a Soarelui.

În numărul următor:

## ION VĂILEANU UN MAESTRU ÎN SIMBOLISMUL CULORILOR ȘI ÎN ARMONIA CROMATICĂ



# BRÂNCUȘI din TÂRGU-JIU

După ce am văzut Atelierul lui Brâncuși de la Paris, era la sfârșitul lunii mai 2015, la ieșire, o doamnă muzeograf mi-a oferit un mic pliant informativ asupra atelierului. Mulțumindu-i, i-am spus că sunt din Târgu-Jiu, orașul lui CONSTANTIN BRÂNCUȘI. Replica distinsă doamne a fost promptă: Constantin Brâncuși nu-i de la Târgu-Jiu, este de la Hobița. Am replicat și i-am precizat că orașul Târgu-Jiu l-a adoptat pe sculptor.

Oare, Târgu-Jiul chiar l-a adoptat pe marele sculptor? Titanul a făcut cadou Târgu-Jiului magnificul Complex sculptural în aer liber, apreciez eu, ca fiind cel mai mare și mai valoros din lume. Nici până azi nu s-a reușit înscrierea măcar a unei piese din ansamblu în patrimoniul UNESCO!!! Cum arată Calea Eroilor, cea care găzduiește Ansamblul monumental Brâncuși!?

După ce am vizitat Atelierul Brâncuși de la Paris, în mintea mea s-au răscolit multe gânduri referitoare la



părintele sculpturii moderne și am înțeles mai bine ce valori inestimabile ne-a lăsat nouă gorjenilor, făcându-ne cunoscuți în toată lumea.

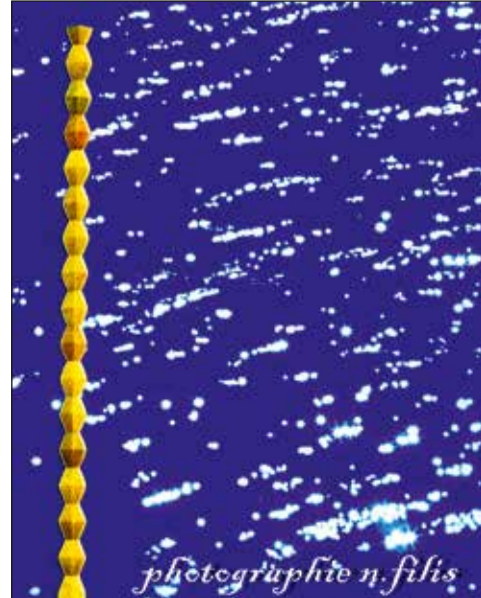
Ansamblul sculptural Constantin Brâncuși, cunoscut și sub numele de Ansamblul monumental „Calea Eroilor” de la Târgu-Jiu, este plasat pe axa orașului, ideea a fost a sculptorului, pornind de la malul Jiului (apa element fundamental în filozofia antică greacă), începând cu MASA ROTUNDĂ cu cele DOUĂSPREZECE SCAUNE, având formă de clepsidră (timpul). Formele rotunde exprimă și generează sentimente rotunde. În continuare, de o parte și de alta a aleii se află alte scaune din piatră care au tot forma de clepsidră, dar nu sunt formate din câte două emisfere precum cele ale mesei, ci sunt cioplite. Oare, pentru a evita repetiția care-i obositoare?

Douăsprezece scaune, 12 luni are anul terestru, 12 zei în Olymp, 12 apostoli în creștinism...



Urmează POARTA SĂRUTULUI, cea care ar fi trebuit să facă parte din Templul Iubirii, undeva, în India, drept monument funerar pentru soția decedată a unui potentat al vremii respective. Constantin Brâncuși propusese pentru mormânt forma unui OU, simbol al fertilității și al vieții. Proiectul a fost abandonat și astfel a prins viață la noi, la Târgu-Jiu, POARTA SĂRUTULUI, care are pe fețele fiecărui stâlp simbolul IUBIRII, element brâncușian în sculptura universală. Sărutul este definit prin două capete umane ce nu precizează care-i băiatul și care-i fata (descarnarea) și care prin sărut realizează un disc circular, simbolul absolutului „în filozofie”. Sărutul este simbolul unirii prin iubire, dincolo de moarte. Pe cele două fețe ale frontonului porții se întinde o horă de băieți și fete, reprezentați fără deosebire de gen.

Cam la un kilometru mai sus, spre răsărit, a fost ridicată Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel, iar în capătul Căii Eroilor tronează COLOANA



INFINITULUI – scara la CER.

Ansamblul sculptural brâncușian de la Târgu-Jiu pornește de la trei momente principale din viața terestră a omului: nașterea, căsătoria și moartea. La fiecare dintre cele trei are loc o masă și se trece pe sub poarta casei ajungând la biserica creștină. Când sufletul părăsește corpul, pleacă la CER, având drept scară COLOANA NEMĂRGINIRII.

Constantin Brâncuși nu a fost prezent la inaugurarea ansamblului. De ce? Mai mult, a zis: Dacă ați ști ce vă las eu vouă...

Răspunsul potențailor vremii: Dacă ai ști ce o să facem noi cu ele...

Se fac demersuri după demersuri. Au plecat unii la Paris... să aducă osemintele titanului, după un km au ajuns și s-au întors la...Hobița. O altă trăsnaie, înființarea unui Muzeu Național Constantin Brâncuși în spațiu închis la Târgu-Jiu. O singură piesă brâncușiană există, Ecorseul, despre existența căreia propunătorii nu știu nimic. La Muzeul de Artă din Craiova se află șapte lucrări brâncușiene expuse într-o splendidă Sală Brâncuși, care periodic sunt împrumutate unor mari muzee din lume spre a fi expuse alături de alte opere brâncușiene. În curtea aceluiași muzeu se află în construcție un cub din sticlă dedicat maestrului, probabil pe bază de holograme.

Tema iubirii, a sărutului, a fost abordată și de alți artiști, de precizat August Rodin, magistrul lui Constantin Brâncuși, care l-a primit în atelierul său la recomandarea Reginei Maria a României. Săruturile lui Rodin în marmoră sau în cupru, sunt pline de candoare și lirism amoros, concrete, dar durând limitat, sentimentul iubirii nedăinuind în eternitate.

Un alt artist care a realizat o lucrare ceramică cu tema sărutului este doamna profesor, inginer, Daciana Ungureanu din Novaci; decorul este floral, actorii sunt două gingașe păsărele.



Artistul craiovean, Viorel Penișoară, pictor-scenograf al Teatrului Național „Marin Sorescu”, realizează, în tapiserie o amplă scenă de iubire având ca element central sărutul dintre două persoane fără distincție de gen, capetele celor doi realizând un disc circular. Toată lucrarea este realizată în frunze roșii și se află expusă în foyerul teatrului.



Încă o mare valoare novăceană a trecut la cele veșnice

**Prof. EMILIA CHIRIAC**



Încă o mare valoare a orașului Novaci și Liceului Teoretic Novaci ne-a părăsit la sfârșitul lunii mai 2020: prof. Emilia Chiriac, cadru didactic model în școală, familie și societate. Prof. Emilia Chiriac, după o carieră didactică de excepție la Liceul Teoretic Novaci de mai bine de 36 de ani, a părăsit fulgerător această lume pe 25 mai 2020, trecând la cele veșnice.

S-a născut la Novaci, la 4 martie 1950. A urmat cursurile Școlii Gimnaziale și Liceului Teoretic Novaci, apoi cursurile Facultății de Fizică a Universității „Babeș - Bolyai” Cluj-Napoca, alegând să vină și să împărtășească cele învățate celor din rândul cărora s-a ridicat, novăcenilor săi.

Din anul 1973 a fost profesor titular al Liceului Teoretic Novaci până la pensionare, în anul 2009. Cariera didactică a profesoarei Emilia Chiriac s-a caracterizat prin înalt profesionalism, bunătate și străduință pentru ca generațiile de elevi care i-au trecut prin mână să deprindă cât mai bine tainele fizicii.

Așa cum spuneam, prof. Emilia Chiriac a părăsit fulgerător această lume, trecând la cele veșnice și lăsându-l cu inima împietrită de durere pe unul dintre cei mai renumiți reprezentanți ai științelor matematice din Gorj, Conf. univ., doctor în matematică, Ion Chiriac, strălucit dascăl al școlii novăcene, fost primar al orașului Novaci (2000 – 2008). La fel pe cei doi copii, Diana și Novac, pe cei în mijlocul cărora i-ar fi fost drag să mai trăiască.

Veșnică amintire prof. Emilia Chiriac, model pentru învățământul novăcean.

**Constantin DĂRVĂREANU**

Revenind la Constantin Brâncuși, în final merită să urmărim opiniile lui Pontus Hulten, director al Centrului „Georges Pompidou” din Paris: „Operele lui Constantin Brâncuși ne vorbesc esențialmente de dragoste și de putere. Brâncuși alia în el forță și tandrețe. În sculpturile sale, desenele și fotografiile sale, el a știut să găsească echilibrul între acele elemente nebune, dementiale ale existenței”.

Brâncuși a trăit într-o astfel de solitudine încât a devenit ZEU. Viața sa a fost aproape la fel de simplă ca operele sale, totalmente concentrată pe esențial.

**Prof. Nicolae FILIȘ**

**LUCIA SILVIA PODEANU**

## Fetița de la Masa Tăcerii

Așezată pe lespede  
rece, clepsidră de piatră,  
Fetița ascultă  
cum vântul  
frânge tăcerea  
Trecea apa Jiului  
învolverată  
Castani foșnitori  
Croșetau umbrelor  
dantele.  
Albe pete de culoare,  
flori candelabre  
Luminau verdele  
verii.  
La masa rotundă  
se gândeau  
înțelepți în tăcere  
Cum să lumine  
Mintea generației actuale  
și să-i confere  
Adevărata putere.

Fetița cu ochi de  
culoarea cafelei  
Simți mângâierea  
din vânt,  
Se ridică de pe  
lespedea rece,  
clepsidră a timpului  
veșnicită în piatră  
Și-i spune bunicii:  
„Mi-a venit un gând”.

# ANDREI SCOREI, CĂPITAN DE PLAI ÎN ȚINUTUL GORJULUI

Am scris în repetate rânduri despre venirea și stabilirea la Novaci a multor familii de oieri din Mărginimea Sibiului, dar și din alte zone ale Transilvaniei. Așa cum am precizat și în Monografia Orașului Novaci (edițiile 2008 și 2018), prima informație despre venirea transilvănenilor la Novaci o avem de pe la 1727, pe când Oltenia se găsea sub stăpânire austriacă și când pe moșia doamnei Maria Brăiloiu, în plasa isprăvnicatului Vlăduț Tetoianu se găseau „12 oameni veniți de curând din Transilvania”. Tot din această perioadă (1725) întâlnim și Vama de la Novaci, ca filială a Vămii Vâlcan, condusă de ANDREI SCOREI, după tradiție oier, intrat voluntar în armata română, ajuns căpitan, care își doarme somnul de veci la Mănăstirea Polovragi.

Așadar, în timpul primei stăpâniri austriece (1718-1739) la Novaci exista vamă, iar vameș la Novaci a fost Andrei Scorei, nobil român din Transilvania. Linia vamală de la munte, locul de trecere, era păzită de plăieși, subordonați vameșului, acei grăniceri medievali ai Carpaților românești care aveau rolul de supraveghere și de numărătoare a vitelor supușilor „austrieni”.

Bătrânii satului își mai amintesc că auzeau pe bunicii lor că pe actuala stradă General Medic Virgiliu Răduțescu (fostă Mioarelor), într-o casă cu etaj era un punct vamal, un fel de pichet de grăniceri care supravegheau intrările și ieșirile din localitate pe vechiul drum de transhumanță ce lega Oltenia de Ardeal, ca și în casa bătrână a părinților prof. univ. dr. Nicolae Vințanu, de la ieșirea din Novaci spre munți, în Plăieț.

Am încercat să aflu cât mai multe lucruri despre punctele vamale de la Novaci și în special despre acest Andrei Scorei care a fost vameș la Novaci. Întâmplarea a făcut ca într-o discuție cu bunul meu prieten, Ioan Paca din Sibiu, originar din Jina, licențiat în Teologie, profesor, să aflu că soția sa este din localitatea Scorei, de lângă Făgăraș. A fost momentul în care a apărut luminița de la capătul tunelului. Profesorul teolog Ioan Paca, mi-a povestit mai multe lucruri și m-a asigurat că cu prima deplasare la Scorei îmi va furniza mai multe detalii referitoare la comuna Scorei și ce legătură ar putea avea cu Novaciul. Așa aveam să aflu, prin amabilitatea distinsului profesor teolog lucruri foarte interesante, rugându-l să mi le prezinte personal, nouă novăcenilor.

Așadar, *Domnule profesor Ioan Paca, publicația „Novăceanul” vă stă la dispoziție.*

- Am să reproduc novăcenilor care mi-au fost și au rămas dragi sufletului meu câteva extrase din Monografia Comunei Scorei, scrisă de verișorul soției mele, prof. Popa Gavrila, în vârstă de 97 de ani, din Capitolul „Andrei Scorei, Căpitan de plai în ținutul Gorjului”. Menționez că voi reproduce întocmai cele scrise de verișorul soției

mele în Monografia comunei Scorei, apărută în anul 1983, după cercetări intense pe parcursul anilor 1970 – 1983. Această lucrare a fost prezentată în zilele de 26-27 iulie 1983 la un simpozion organizat la Stoenesti-Argeș, fiind distinsă cu Premiul al II-lea pe țară. Așadar, iată cele consemnate de prof. Popa Gavrila:

„Numele localității Scorei ar putea fi antroponim, satul purtând numele unui oarecare Scorei, care ar fi întemeiat așezarea. Numele de Scorei este atestat încă din 1300, când un reprezentant al familiei Boier de Scorei este chemat să rezolve un litigiu ivit între unguri și sași în Sibiu. Documentul se află în biblioteca Brukenthal din Sibiu.

Reamintim că familia Boier de Scorei a fost întemeiată de unul din cei trei fii ai boierului Dudescu, emigrat din Țara Românească și stabilit la Scorei, adăugându-și la numele de Boer predicatul „de Scorei” (Boer de Scorei). Rezultă de aici că Scoreiul exista nu numai la 1300, ci și înainte de 1300.

Familia Scorei apare în primele conscripții ale Scoreiului, începând din 1648. Astfel, în conscripția din 1648 găsim printre boierii Scoreiului pe „Andrei Scorei”, nume ce va căpăta o rezonanță istorică în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Familia Scorei mai este amintită apoi în conscripția din 1680 și în conscripția austriacă din 1721-1722. În 1722 familia Scorei era reprezentată prin boierul Scorei Pop Ilie, remarcat și în documentele vremii. De altfel Scorei Pop Ilie a fost vice-jude în consiliul de conducere al Districtului Făgăraș și a fost unul din cei mai avuți boieri din Țara Făgărașului...

După anul 1722 numele de familie Scorei va dispărea din Scorei. Numele boierului Scorei Pop Ilie din 1722 era format deja din două nume de familie: Scorei și Pop. În următoarele două secole este amintit în documente un nume de familie Pop David. Această alăturare a două nume de familie s-a realizat probabil prin căsătorii între familiii: familia Scorei Pop și familia David, rezultând un nume nou de familie, renunțându-se la numele de Scorei al familiei Scorei Pop. Această constatare poate fi luată în considerare sub formă de deducție, de simplă geneză. Cert este că de la Scorei Pop Ilie numele de familie Scorei Pop nu mai apare, dar vom întâlni numele Pop David.

Dacă însemnata familie „Scorei”, care a dat numele satului, sau și-a luat numele după cel al satului, se pierde aici în secolul al XVIII-lea, ea va continua să existe până în zilele noastre dincolo de Carpați, în nordul Olteniei, datorită lui Andrei Scorei, trecut peste munți în Țara Românească.

Numele de Andrei Scorei apare în conscripția Scoreiului din 1648, care consemnează și averea acestuia: 9 cai, 6 boi, 7 vaci, 2 juninci și 14 porci. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea

apare un Andrei Scorei dincolo de Carpați ca oier, și care-și are originea transilvăneană din satul făgărășan Scorei (Al. Ștefulescu, Gorjul istoric și pitoresc, Tg-Jiu, 1904, p. 149-150).

Cine a fost acest Andrei Scorei? Să fie același cu cel din conscripție, sau este vorba de fiul său? Conscripția din 1648 ne spune că Andrei Scorei avea un fiu, fără a-i menționa numele, dar în multe cazuri fiii purtau numele tatălui. S-ar putea deci ca fiul lui Andrei Scorei să fi trecut munții în Țara Românească, singur sau împreună cu tatăl său.

Trecerea peste munți în ambele sensuri a fost o realitate permanentă în cursul istoriei poporului nostru. Pe potecile ascunse ale munților au venit în Țara Făgărașului cei trei frați Dudești, dintre care cel stabilit în Scorei își va lua numele de „Boer de Scorei”. Tot pe aici a trecut și Andrei Scorei, fie în căutare de noi pășuni pentru oi și vite, fie din cauza asprimii stăpânirii străine care în secolul al XVII-lea devenise tot mai insuportabilă.

Documentele consemnează în acest secol o masivă „roire” din satele făgărășene peste munți, în Țara Românească, unde obligațiile feudale erau mai ușoare decât în Transilvania. Numai în Scorei se consemnează în anul 1680 peste 40 fugiți. Aceștia sunt numiți în scripte „fugitivi” și „desertae” (fugiți și dezertori).

Pe când Șerban Cantacuzino (1678-1688) își recruta oastea din rândul locuitorilor de la poalele munților spre a lupta împotriva stăpânirii otomane, oierul Andrei scorei se înrolează voluntar în oastea română și contribuie la recrutarea oamenilor, dovedind destoinicie și capacitate de organizare militară. După asediul Vienei (1683), la care participă și oastea lui Șerban Cantacuzino, Andrei Scorei este răsplătit pentru faptele sale, fiind ridicat la rangul de „Căpitan de plai” în ținutul Gorjului și împroprietarit cu satele Drăgoești, Polovragi și Buzești. Importantul rang de „Căpitan de plai” și-l păstrează și pe timpul lui Constantin Brâncoveanu, ridicat în scaunul domnesc după Șerban Cantacuzino la 1688.

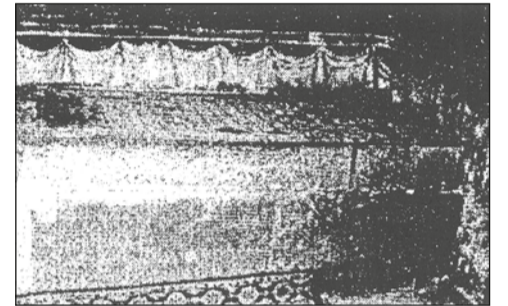
Căpitanul de plai Andrei Scorei a murit în 1692 și a fost înmormântat în Pronaosul Mănăstirii Polovragi, aflată pe moșia sa, pe care el și urmașii lui au îngrijit-o și refăcut-o. Mormântul său nu este cu nimic mai prejos decât al unui ctitor de mănăstire sau al unui voievod. Pe frumoasa lespede de piatră ce-i acoperă mormântul, se află gravată o ghirlandă având în mijlocul ei o mână care ține o sabie ridicată în sus și două inițiale, A și S, după care urmează înscrisul: „Aici sub această piatră se odihnește robul lui Dumnezeu Andrei Scorei și fiii săi Toma și Elisaftha, de când a murit leat 7200, (nn. 1692) Ginerele său Ion Bengescu, acesta, odăi 5 la sfânta mănăstire i-au dat”.

Andrei Scorei și-a pus de bună voie priceperea, curajul, vitejia și viața

în slujba luptei de eliberare a noii sale țări care era tot românească. Faptele lui patriotice demonstrează o înaltă conștiință de neam, dovedită în lupta pentru o cauză comună a românilor de pe ambele versante ale Carpaților.

Despre Andrei Scorei a scris în secolul trecut și poetul Grigore Alexandrescu, cu ocazia vizitei sale la Mănăstirea polovragi, unde „locul cel de seamă” i s-a părut mormântul lui Andrei Scorei, din interiorul mănăstirii.

„Puțină vreme ne trebuie ca să ne îndestulăm de vederea bisericii, lucrul cel mai însemnat ce-l găsim, însă, fu un mormânt pe piatra căruia este săpată o



*Mormântul Căpitanului ANDREI SCOREI din Mănăstirea Polovragi*

ghirlandă, în ea o mână care ține o sabie și dedesubt cuvintele Andrei Scorei. După cercetările ce făcurăm în vechea mănăstire, aflăram că acest Scorei trăia pe la anul 1690, ca fiu al unui cioban și în copilăria sa păzea oile părintești la poalele munților Vâlcan, unde se află și astăzi stâna familiei sale, care este ocupată de ciobani din același neam. Despre acestea putem fi noi înșine chezași, căci am petrecut o noapte la stâna familiei lui Scorei și am băut acolo cel mai dulce lapte. La anul 1687 când Șerban se găsea prin alianța sa cu Ioan și Petru al Rusiei a scuturat jugul turcesc și aduna în taină oștirea în munții de peste Olt, tânărul Scorei intră ca voluntar în slujba lui Șerban și ajunge prin destoinicia sa la rangul de căpitan”.

Dacă poetul Grigore Alexandrescu a cercetat documentele mănăstirii în secolul trecut și aceste documente fac mențiunea că Andrei Scorei a păzit în tinerețe oile tatălui său, înclinăm să credem că Andrei Scorei amintit în conscripția Scoreiului în 1648 este cel care a trecut munții, iar fiul său este căpitanul de plai înmormântat la Polovragi, în 1692. Din scurta relatare a poetului Grigore Alexandrescu reiese că poetul a cunoscut, în secolul trecut, pe urmașii lui Andrei Scorei, care mai stăpâneau stâna la poalele Munților Vâlcan. Urmași ai Căpitanului Andrei Scorei se află și astăzi în partea de nord a Olteniei, în special în ținutul Gorjului, purtând încă numele de „Scorei”.

Nu numai urmașii lui Andrei Scorei și numele Scorei s-au păstrat în acest colț de țară, ci și faptele lui au rămas adânc întipărite în memoria locuitorilor acestor meleaguri. Popularizarea acestui erou făgărășan,

**Constantin DĂRVĂREANU**

*Peste doar cinci zile ar fi împlinit 78 de ani de viață*

## PROF. LUCIA SILVIA PODEANU



În această lună ar fi împlinit 78 de ani de viață. Din păcate, în urmă cu cinci ani, la o vârstă în care mai avea multe de spus, a părăsit această lume.

S-a născut la 29 iunie 1942, la Focșani, județul Vrancea, din părinții Floarea Rauca și Mărgărit Tudor, al cincilea copil din cei șapte ai familiei. A urmat cursurile gimnaziale și liceale la Liceul „Alexandru Ioan Cuza” din Focșani. După terminarea liceului s-a înscris la Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității București, unde a studiat cu George Călinescu, Tudor Vianu, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Eugen Simion, renumiți profesori care i-au călăuzit întreaga viață.

În anul 1964 s-a căsătorit cu medicul Grigore Podeanu, cu care a fost împreună 44 de ani, până în anul 2008, la moartea acestuia.

Din 1965, Lucia Silvia Podeanu a fost profesor de Limba și literatura română la Liceul Teoretic Novaci, 35 de ani de activitate didactică, profesor gradul I.

Șapte volume de versuri și proză de mare valoare, o carieră didactică de excepție, un model de conduită în familie, școală și societate.

În urmă cu aproape cinci ani (3 august 2015) a plecat spre ceruri. Prof. Lucia Silvia Podeanu, cea care la sfârșitul acestei luni ar fi împlinit 78 de ani de viață, n-a murit înșă. Trăiește prin ce a lăsat în urma sa, iar noi, novăcenii, avem datoria să nu uităm niciodată că a lăsat o operă de mare valoare cu care ne mândrim.

*Constantin DĂRVĂREANU*

### Învățați...

Așezată la răscruce,  
Vânturile ca s-o bată,  
În grădina mea cea dulce  
Roadă este îmbelșugată.  
S-au gândit veniți de-aiurea  
Să o fure, să o prade,  
Și-au cărat în țara lor  
Tot mereu mai multe roade.  
Apoi le-a venit ideea  
Grădinarii să-i alunge  
Și să ia în stăpânire  
Scumpa noastră glie dulce.  
Ne-au ucis conducătorii  
Și pe net altă limbă ne-au impus,  
Iar credința noastră sacră,  
Dezbinând-o-n zeci de secte,  
Ne-au tot spus că a apus.

În tăcere și în taină,  
pe potecile de munte,  
Grădinari s-au adunat  
Din frumoasa Bucovina,  
Până-n bogatul Banat  
și vorbind în limba sfântă,  
Limba vechii rugăciuni  
În genunchi au imolprat  
Ajutorul Marelui Stăpân.

Aduceți-vă aminte  
Că aici stăpâni sunteți  
Asta e moșia voastră  
Limba, Țara și Credința  
Învățați să apărați!  
Că pământ cum este-al vostru  
Multe pofte au stârnit!  
Aduceți-vă aminte

Că aici Domni v-ați născut.  
Limba, Țara și Credința  
Să vă fie aprig scut  
Învățați să stăpâniți!

### Pentru tine să rămână

Oare s-a-nchegat vreodată  
dintr-o umbră  
un adevăr?  
Dintr-un vis a țâșnit  
viața să aline un  
vechi dor?  
Cât de mult și-ar  
dori omul  
Gândurile să nu-l  
cheme  
Ci în mersul lor  
năvalnic

Doar bine să semene.  
Vântul să rămână vânt,  
Purtător de dulce cânt  
Iarna rece și geroasă  
timp de odihnă  
lângă foc pe fotoliu  
în casă  
Toamna de roade bogate  
Să i le dăruie toate,  
Vara Domnul în  
suflet coboară,  
Dăruind energie  
Viața făcând-o ușoară.  
Pentru tine să rămână  
Primăvara cea nebună  
Plină de elan și  
floare  
Nesfârșită sărbătoare  
de iubire  
și mireasmă îmbătătoare.

## ANDREI SCOREI...

↳ *Urmare din pag. 4*

devenit legendar, începea în secolul trecut într-un manual de geografie referitor la ținutul Gorjului, tipărit în anul 1892, la 200 de ani de la înmormântarea lui Andrei Scorei. La capitolul „Mănăstirea Polovragi” se arată că Andrei Scorei „a fost cioban și intrând voluntar în armata română pe timpul lui Șerban Vodă, prin curajul și silința sa a ajuns în curând Căpitan”.

Prin corespondența purtată cu urmașii lui Andrei Scorei, am primit informații despre străbunul lor și despre succesorii acestuia.

Iată ce ne-a relatat pensionarul Petre I. Pirtea din comuna Crasna, satul Dumbrăveni, județul Gorj:

„Mama mea a fost născută Scorei și se trăgea din neamul lui Andrei Scorei. Bunicul meu Matei N. Scorei îmi povestea despre Andrei scorei, străbunul nostru, că a vanit din satul Scorei din Ardeal și a făcut parte din oștile lui Șerban Vodă, fiind împroprietărit pentru actele sale de vitejie cu trei sate. Întrebându-l de ce nu s-a mai înapoiat în satul său, bătrânul a răspuns că era prigonit politic de nobilimea din Ardeal. Bunicul meu Matei M. Scorei a fost înzestrat de tatăl său Matei Scorei cu

averea din Buzești, dându-i și doi țigani robi. Documentele se găsesc la casa veche Scorei, la vărul meu Ion Scorei din Buzești, fiul unchiului meu Andrei M. Scorei. Lui Ioan M. Scorei, fratele bunicului meu, i-a dat averea din Polovragi, iar lui Costică și Ecaterina averea din Drăgoești.

Ion M. Scorei, care a primit averea din Polovragi, la o năvălire a turcilor asupra acestor locuri a încălecat pe un cal și a fugit spre Tg. Jiu, angajându-se slugă la un boier pe moșia Călniceanu, care după un timp l-a împroprietărit cu 15 pogoane de pământ”.

Despre această ramură a familiei Scorei fugită înspre Tg. Jiu mi-a scris Ion Scorei, domiciliat în prezent în Bumbești-Jiu, născut în satul Tămășești, un alt urmaș al celui fugit din Polovragi de teama turcilor. Iată ce ne relatează Ioan Scorei:

„În timpul răzcoalei lui Tudor de la 1821, un oarecare Scorei, pandur în oastea lui Tudor, nu se mai întoarce în satul natal Polovragi, pentru că în timpul răzcoalei se remarcase ca un răzvrătit. Acesta se pune în slujba unui boiernaș cu vederi progresiste – Vișoreanu – din satul Vlădoi, comuna Călnicu, situată la

cealaltă extremitate a Gorjului, spre Cloșanii lui Tudor Vladimirescu.

Acest răzvrătit, Scorei, a avut doi copii, din care unul Gheorghe, moștenind spiritul de independență al tatălui său și al strămoșilor veniți din Țara Făgărașului, n-a vrut să se supună corvoadei boierești de călărași cu schimbul, stând 7 ani fugit din fața autorităților locale. Pentru a i se pierde urma se căsătorește cu o fată pe nume Bălașa, din satul Tămășești, comuna Ciauru-Gorj, cu care are un băiat – pe bunicul meu, Ion Gheorghe Scorei. Bunicul meu a avut și el un băiat, pe Dumitru Scorei, tatăl meu, născut în 1898, cel de al doilea băiat al răzvrătitului de la 1821 a rămas în comuna Călnicu, dar pentru că a avut numai fete i s-a pierdut numele, neamul existând și acum în această comună”.

La vizitarea Mănăstirii Polovragi, preotul de aici vorbind turiștilor ce vizitează mănăstirea, despre istoricul mănăstirii, nu uită a preciza că Tudor Vladimirescu și Iancu Jianu, cu ocazia răzcoalei din 1821 au venit și au petrecut discutând și proiectând planurile de luptă, nopți întregi, lângă mormântul Căpitanului Andrei scorei și că, într-un colț al mănăstirii, pe un perete se găsesc niște inscripții făcute de Tudor și de haiducul Jianu.

Nicolae Iorga, studiind arhivele

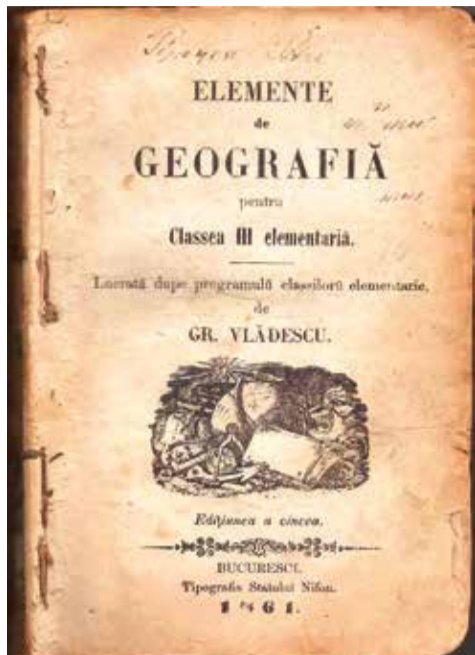
unor sate ardeleno din jurul Sibiului, constată că în perioada 1718-1728 exista la Polovragi un căpitan de plai cu numele Andreiaș Scorei, probabil un urmaș al lui Andrei Scorei, care a moștenit titlul părintelui său”

Sper ca cele reproduse mai sus să aducă lumină în ceea ce privește pe Andrei Scorei, fost Căpitan al Plaiului Novaci-Gorj. Dacă cele scrise mai sus vor trezi interesul novăcenilor și desigur al gorjenilor, într-unul dintre numerele următoare ale „Novăceanului”, voi scrie despre Familia „Boier de Scorei”.

Domnule profesor Ioan Paca, vă asigur că cele trimise de Dv., rod al muncii neobosite a verișorului soției Dv., prof. Popa Gavrilă, de-a lungul multor ani, vor trezi interesul nu doar al novăcenilor, dar cu siguranță măcar și al celor dornici să-și cunoască istoria locurilor din satele gorjene amintite. În numele cititorilor publicației „Novăceanul”, vă mulțumesc pentru prețioasele informații trimise și vă asigur de sincerele noastre aprecieri. Vă rog să transmiteți D-lui profesor Popa Gavrilă multă sănătate, stimă și considerație pentru strădania de a lăsa generațiilor viitoare informații deosebite despre oamenii și locurile Scoreiului, cu adânci legături în Gorjul nostru.

# CUM ARĂTA LUMEA ACUM 160 DE ANI

Prof. univ. dr. N. VINȚANU



Că lumea este într-o schimbare continuă, nu este o noutate. Încă în urmă cu aproape 2500 de ani, gânditorul grec Heraclit spunea că nu te poți scălda de două ori în apa aceluiași râu și că totul curge de la infinit spre infinit. Reflecția aceasta mi-a fost produsă răsfoind zilele trecute o carte de geografie pentru clasa a III-a elementară din anul 1861, rămasă de la stră-străbunicul meu. Cartea era de fapt ediția a V-a după cum scrie pe copertă. Aceasta înseamnă că lucrarea respectivă fusese realizată cu cel puțin 8-10 ani mai înainte.

Manualul după care au învățat atunci puținii elevi din Principatele Unite, cum se numea pe vremea aceea România formată din Muntenia, Oltenia și Moldova, conține informații valoroase pentru noi cei de azi despre cum arăta lumea, adică țările și popoarele de pe diferite continente și despre cum era organizată țara noastră. Când se vorbește despre Europa Occidentală, în primul rând este prezentată Franța (Franța) care era un imperiu de 36 de milioane de locuitori. Aceasta avea multe orașe dezvoltate, în Paris locuind peste 1 milion de oameni iar în Lyon 150 de mii. Tot aici aflăm că francezii au posesiuni multiple pe toate continentele: în Africa – Algeria și Senegalul, de exemplu iar în America – Guyana franceză, Martinica, Guadelupa etc. Tot când este vorba de Europa Occidentală, este prezentat și Regatul Spania (Spania) care însumează vreo 14 milioane de locuitori. Despre spanioli aflăm că sunt de

origine latină și că au mai multe posesiuni în Africa, America și Asia. Un loc aparte îl are prezentarea Insulelor Britanice, adică Anglaterra, Scoția și Irlanda, care împreună formau un Regat cu vreo 28 de milioane de locuitori. Se precizează că Insulele Britanice stăpâneau cea mai mare parte din India, Colonia Capului (azi Republica Sudafricană), Insula Sfânta Elena ș.a. În America de Nord englezii aveau Britania Nouă (Canada), Guyana engleză în America de Sud iar în Extremul Orient Australia și stabilimentele engleze de prin puzderia de insule de acolo. Toate acestea formau Imperiul Englez cu circa 150 de milioane de oameni.

În Europa răsăriteană domina Imperiul Țarist cu vreo 65 de milioane de locuitori, care includea în afară de Rusia până la Urali, o parte din Polonia, Țările Baltice, Ucraina, Basarabia românească și Georgia până la Persia. În Asia aflăm că rușii stăpâneau Siberia, dar care avea doar 2,5 milioane de locuitori și America rusească, adică actuala Alaska vândută SUA pe la mijlocul Secolului al XX-lea. Partea centrală a Europei era dominată de Confederația Germanică din care făceau parte Austria, Bohemia, Moravia, Galiția, Ungaria, Croația, Slovenia, Dalmația, Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul și Veneția. Toate alcătuiau Imperiul Austriac cu vreo 34 de milioane de locuitori.

Mai la nord de Imperiul Austriac era Regatul Prusiei care număra 16 milioane de oameni și a cărui capitală era Berlinul. Reținem aici, că în cadrul acestui regat era și Prusia Occidentală, cu capitala la Danzig, dar și Prusia Orientală cu capitala la Königsberg. Aceasta împreună cu Marele Ducat Poznan, fuseseră cândva parte a Poloniei, după cum ne lămurește manualul.

În sudul Europei, în Asia Mică și o bună parte din Orient se întindea Imperiul turcesc care număra și el multe milioane de locuitori. În partea europeană a acestuia, ca provincii ale sale erau Bulgaria, Bosnia, Rumelia, Albania, Tesalia, Principatul Serbiei și cel al Muntenegrului iar în Africa se afla sub dominația otomană Egiptul, Beilicul Tripoli și alte teritorii. Interesant este că Principatele Unite nu ni se spune că ar face parte din Imperiul Otoman, acestea fiind socotite cumva ca un fel de stat aliat al Turciei. Tot despre Turcia ni se mai spune că aceasta are multe posesiuni în Asia și Africa și anume:

Bursa, Damasc, Ierusalim, Tunis, Armenia, Siria și jumătate din Arabia.

Despre Italia aflăm de pildă că este compusă din Regatul Sardiniei care avea vreo 7 milioane de oameni, din Marele Ducat Toscana, Statele Romane și Regatul Napoli. Notăm aici că în afară de Veneția, Austria mai stăpânea în Italia Padova și Mantua. În legătură cu Asia, aflăm că în afară de Turcia, existau în acea vreme Tataria (Turkestan) cu vreo 7 milioane de oameni, China, un imperiu cu vreo 400 de milioane de locuitori și Japonia, care avea pe atunci cam 30 de milioane de oameni și care *întrecea ca civilizațiune* pe toți asiaticii. Tot în Asia mai exista Persia, Afgania, Belucia, India care deja avea atunci vreo 150 de milioane de oameni și Indochina. India, în acea vreme, era împărțită în patru zone: în partea de nord India independentă cu Lahore, Kașmir, Peshavar, Ugein și Katmandu; în partea centrală state aliate sau tributare Angliei (Uda, Haiderabad etc.); posesiunile engleze cu capitala la Madras, Bombay; posesiunile altor europeni, respectiv francezi, portughezi și danezi.

Continental american era în acea vreme în bună măsură dominat de englezi, spanioli, francezi, olandezi sau alte state europene. Statele Unite ale Americii, deși își cuceriseră independența de ani buni, aveau doar 23 de milioane de locuitori iar Mexicul, și el independent, număra vreo 8 milioane de oameni. Interesant, despre Canada nu se pomenește, ci doar despre Britania Nouă, care avea vreun milion și jumătate de locuitori. Referitor la America de Sud, aici este prezentată în primul rând Brazilia, care avea vreo 5 milioane de locuitori; Columbia includea în frontierele sale și Venezuela de azi. Alte state mai erau Bolivia, Peru, Chile, care aveau fiecare între 1-2 milioane de locuitori, precum și Patagonia, unde trăiau vreo 200 de mii de locuitori în stare semisalvatică. Argentina purta numele în acea vreme de La Plata și avea vreo 2 milioane de oameni iar Uruguay și Paraguay numai vreo câteva sute de mii. Despre Africa aflăm din manual că era împărțită în bună măsură de puterile europene: Imperiul britanic, Imperiul francez și cel otoman. Pe lângă aceștia, întinse posesiuni în Africa mai aveau olandezii, belgienii și portughezii.

În Africa de nord se întindea Barbaria cu 20 de milioane de locuitori, care cuprindea

patru state: Imperiul Marocului, Algeria, Beilicul Tunis și Beilicul Tripoli. Despre Sahara, un uriaș teritoriu african, aflăm că acesta avea doar 1 milion de locuitori. În Africa Centrală exista statul Senegambia cu 12 milioane de locuitori, Guineea de Nord cu 10 milioane de locuitori și Nigriția, care era țara cea mai populată, având 20 de milioane de locuitori. Tot în zona Africii Centrale exista Nubia, Abisinia, Abel și Ajan. În Africa sudică exista statul Congo cu 5 milioane de locuitori, Hotentoția, Colonia Capului, de care am mai vorbit și Cafreria cu vreo 2 milioane de oameni. De asemenea, mai erau statele Monomotapa, Mozambic, Zanzibar și Cimbebasia, despre care aflăm că avea o întindere necunoscută.

Manualul de geografie de acum 160 de ani acordă un spațiu generos pentru descrierea Principatelor Unite care aveau cam 4,5 milioane de locuitori. Cu acest prilej aflăm că Principatele se împărțeau în: România de Sus cu capitala la București și România de Jos cu capitala la Iași și că aveau 32 de județe - 17 în Muntenia și 15 în Moldova. România munteană se subîmpărțea în România mare - Muntenia și România mică - Oltenia. Despre Oltenia aflăm că avea 5 județe care la rândul lor cuprindeau un anumit număr de plaiuri și Plase. Județele din Oltenia din acea vreme erau: Mehedinți, Jiul de Sus (Gorj), Jiul de Jos (Dolj), Vâlcea și Romanai. Despre Jiul de Sus ni se spune că în acea vreme producea fier, argint viu și foarte mult vânat. Ca formă administrativă, acesta se împărțea în 4 plase și 2 plaiuri: Plaiul Novaci cu capitala la Pociovaliște, Plaiul Vâlcanului, Plasa Ocolului Tisma, Plasa Jiului cu sediul la Urdari, Plasa Gilortului, cu sediul la Valea lui Câine și Plasa Amaradiiei cu sediul la Cojani. Capitala județului, Târgu-Jiu avea în acea vreme vreo 5.000 de oameni iar Plaiul Novaci cuprindea vreo 44 de sate.

Manualul de geografie de acum mai bine de un veac și jumătate vorbește pe larg și despre provinciile românești aflate în afara granițelor Principatelor Unite: Transilvania, Basarabia, Bucovina, Temeșana, Maramureș și Dobrogea. Totodată, aflăm că mulți români trăiesc în Macedonia, Tesalia, Istria etc. Mai remarcăm prezentarea succintă a unor evenimente din istoria provinciilor românești și susținerea fermă că românii își vor constitui cândva un stat unitar centralizat.

## CE ȚI-E ȘI CU VIAȚA ASTA...

Sunt momente în viață când ne simțim fericiți, când sufletul ne este plin de bucurii, de zile senine, frumoase. Sunt însă și momente în viață dureroase când oricât am încerca, nu putem să le evităm.

Viața nu este pentru toți și pentru totdeauna ușoară, are și părțile ei grele, multe dintre ele datorate și nouă, în inconștiența de a alege ce este bun de ce este rău, poate că unora așa le-a fost sau le este destinul. Sigur, sunt și lucruri care se produc fără voia noastră, fie bune, fie rele. Suntem datori să le trăim, să le depășim cu credință și speranță în Dumnezeu.

Am participat zilele trecute la înmormântarea unui novăcean, un om de vreo 88 de ani, care a muncit și a ieșit la pensie de la Dispensarul Veterinar Novaci. Viața lui și a familiei sale a căpătat accente dramatice după moartea fulgerătoare a unicului fiu, Grigoraș, tehnician veterinar, deosebit de apreciat de novăceni. Grigoraș a plecat din această lume la doar 38 de ani, la 22 decembrie 2000, rămânând de pe urma sa o familie distrusă, părinții, soția și doi copilași, care s-ar putea spune că aproape nu și-au cunoscut tatăl. Ce putea să rămână în mintea lui Claudiu

Grigore de 4 anișori, ca să nu mai vorbim de Ionuț Marian care a rămas fără tată la 1 an și opt luni? Mai nimic, poate în mintea celui mare niște imagini confuze despre tatăl său.

A fost o zi tristă, nu doar pentru cei ai familiei, ci și pentru cei prezenți la ceremonialul înmormântării.

Mai întâi, după ce groparii au scos rămășițele pământești ale lui Grigoraș, copiii lui au ținut să-și cunoască tatăl, da, da, să și-l cunoască, pe Tatăl lor sau ce a mai rămas din el. Au fost momente grele, s-au vărsat lacrimi multe, parcă crescuse și debitul Gilortelului de Răsărit, sufletele s-au descărcat de durere și emoții. Pentru cât timp? Nu se știe. S-or fi vindecat ori s-au deschis și mai tare rănilile!

Am urmărit cu atenție pe cei doi copii ai lui Grigoraș. Acum sunt maturi, cel mare, Claudiu Grigore este șofer de TIR, cel mic, Agent Poliție Pentenciarul Buziaș. Au stat lângă bunic și tată până la ultima lopată de pământ. Cel mic, venit împreună cu prietena, viitoarea soție, care și ea trecea prin momente grele, suferea alături de cei doi frați.

Din păcate, bunica lor, internată în Căminul de Bătrâni de pe Strada Ocolului, nu a putut să-și petreacă soțul pe ultimul drum.

S-ar putea spune că Ionuț Marian și Claudiu Grigore și-au cunoscut cu adevărat tatăl abia după 20 de ani de la decesul acestuia, un tehnician veterinar rămas în memoria tuturor novăcenilor, din păcate, plecat prea de timpuriu de lângă copiii lui. Ce mulțumit ar fi fost astăzi să-i vadă mari și realizați!

Atmosfera grea din acea zi a fost condimentată, ca de obicei, cu un discurs copleșitor al părintelui Paroh Ion Coconețu.

Dincolo de atmosfera grea din acea zi, se cuvine să apreciem strădania mamei lui Claudiu Grigore și Ionuț Marian, Ileana, a domnului Ion Kiosan, actualul soț, pentru strădania de a le asigura un viitor fericit celor doi copii (pe care i-a adoptat ca și copiii săi) și al petrece pe bunicul copiilor așa cum ne este datoria creștină.

Constantin DĂRVĂREANU

*Tehnici de demult...*

# MOARA DE HÂRTIE DE LA STRUNGARI

Satul Strungari din comuna Pianu, localitate din zona de deal de la poalele munților Șureanu, de unde au emigrat la Novaci-Gorj cei din neamul Pienarilor, este atestat documentar din anul 1488. Până în anul 1968, acesta era comună care îngloba și satele Răchita, Purcăreți și Plaiuri. Numele de Strungari a căpătat mai multe variante de-a lungul vremurilor, ca Sztrugar, Strugar, dar cel mai des folosit până în zilele noastre, în limbajul locului este de Strugari.

Pe Valea Pianu, la Strungari, în 1771, Magistrul Sebeșului a construit o moară de hârtie pe o suprafață de 8 jugăre, care s-a ridicat la suma de 4.650,72 florini, după construcție fiind dată în arendă pentru exploatare unor negustori ai vremii. Unul din motivele construcției acestei fabrici a fost faptul că autoritățile din Ardeal și în special Cancelaria Princiară de la Alba Iulia, trebuia să cumpere hârtie din străinătate, în special de la Viena, care se considera costisitoare. Potrivit înțelegerilor de atunci, pentru folosirea morii, arendașul dădea orașului Sebeș patru teancuri de hârtie, iar Sebeșul dădea acestei fabrici lemne pentru încălzit și producerea de mangal și cenușă.

Pentru o mai bună administrare și folosire a morii, începând cu anul 1774 aceasta a fost dată în arendă lui Ferdinand Neudorffer și Johann Rothmann, apoi moara a fost preluată de Petru Barta, un cunoscut tipograf din Sibiu care a arendat moara cu suma de 333,2 florini până în 1792, după care aceasta a fost trecută în administrarea orașului Sebeș. Ulterior, în anul 1838, orașul Sebeș vinde moara lui Franz Joseph Hinni, din Sebeș, care s-a împrumutat cu suma de 3.100 florini de la caseria Universității Săsești Sibiu, iar cei care l-au succedat, o vând lui Iohan Erdt, tot din Sebeș. Cu trecerea anilor și după abolirea iobăgiei de la 1848, respectiv la 1850, "s-au născut unele încurcături încurcate" (după cum arată revista Transilvania, nr.7 din 1873), sătenii din Strungari ridică pretenții cu privire la terenul pe care a fost construită moara de hârtie, lucru reluat în 1871 dar neclarificat de Universitatea Săsească din Sibiu până în 1880 când Iohan Erdt vinde moara lui Stoica Ioan zis Chivescu, învățător în Strungari. Pentru a tranzacționa cumpărarea, acesta se împrumută cu suma de 2.400 florini ipotecând moara până în 1921 când se șterge ipoteca.

La moara din Strungari se producea hârtie de diferite sortimente, astfel că la 1776 filigrama era Millenbach, la 1796 filigrama era Mihlenbach și alături în vignete se găsesc numerele 1, 2 sau 3, la 1843 filigrama era Strugar 1843 și după 1880 apare filigrama Strugari cu inițialele în formă de monogramă I.B. În continuare, moara mai producea hârtie bună de cancelarie, rea de cancelarie, de concept, pentru registre mari, pentru cărți poștale, pentru cartușe, de tipar, hârtie A-B-C, sugativă și carton, căutate și de tipografiile din Sibiu și Blaj și chiar de monetărie. Hârtia produsă la Strungari era vândută în Sebeș, Alba Iulia, Vințu de Jos, Sibiu, Miercurea, Orăștie, Blaj, Mediaș, Cluj, Gherla etc.

Când debitul râului Pianu era mic și în special pe timp de iarnă, moara funcționa cu intermitențe producând doar săpun și cărbuni (mangal).

Pentru transportul materiei prime, a lemnului de foc, precum și a hârtiei produse la Strungari, moara se folosea de transportatori din Strungari care făceau acest lucru cu carele trase de boi. Cel mai frecvent traseu era acela din Strungari prin Răchita și Petrești până la Sebeș, dar se folosea și traseul prin Pianu de Sus, Pădurea Mare la Sebeș.

Ca materie primă la fabricarea hârtiei, în procesul tehnologic se foloseau între 270-340 chintale zdremțe care costau 343-642 florini, precum și 310-370 feldere picioare de oaie sau capră pentru obținerea cleiului prin fierberea pastei de hârtie, 80-90 funți de alun, precum și 140-195 coți pâslă care se așeza între colile de hârtie pentru sugativarea umidității. Astfel se produceau între 600 și 900 nișuri de hârtie cu o valoare între 645-4.000 florini. Parte din zdremțe și cenușă erau aduse la moară de către cetățenii din zonă pentru care primeau săpun. La 1779, frații Iohan și Georg Schultz din Sebeș încheie un contract cu Moara de Hârtie de la Strungari căreia îi vând 200 coți postav alb sub formă de file la prețul de 14 creițari coțul. Moara cumpără astfel de postav și de la cetățenii din zonă care țeseau postav din lână și-l vindeau la târgurile din Sebeș și Vințu de Jos, de unde provin și cei din neamul Vințanilor novăceni, cu 10,5-17 coroane coțul, dar începând cu secolul al XVIII-lea, aceștia înmulțindu-se și concurând cu breslașii din Sebeș, obștea sașilor de aici a stabilit ca locuitorii din Scaunul Săsesc Sebeș să nu vândă

țesături prin târguri la o valoare mai mare de 3 dinari.

Materia primă (zdremțele) se punea în niște butoaie mari peste care se turna apă și leșie câteva zile, iar zdremțele colorate se înălbeau cu piatră acră și lapte de var. Urma scămoșarea acestor zdremțe cu ajutorul chisălogilor, iar mai târziu cu ajutorul unor suluri, până se obținea o pastă ca aluatul care era apoi închegată cu clei de oase. Această pastă era pusă pe bucăți de postav și transformată în coli de hârtie cu ajutorul unor prese de lemn.

Ca și personal al morii, la început aceasta era încadrată cu un provizor, un dulgher, 4-7 calfe, 5-6 argați și între două și cinci femei de ajutor. La 1837, moara era condusă de maestrul Joseph Stollberg din Kleinnensiedel-Austria. Angajații erau plătiți în felul următor: provizorul era plătit cu 150 de florini pe lună, argatul cu 6-8 de creițari pe zi, dulgherul cu 14 creițari pe zi, iar femeile cu câte 7-8 creițari pe zi.

Ca urmare a unei neglijențe, în anul 1878 moara a fost distrusă de un incendiu, astfel că aceasta fiind asigurată, proprietarul de atunci Erdt ridică suma de 3.658 florini austrieci de la asigurător, fiind pusă iarăși în funcțiune, dar nu a mai putut să producă la cerințele vremii. După apariția Fabricii de hârtie din Petrești în 1854, moara funcționa tot mai greu datorită concurenței și tehnologiei mai noi a celor de la Petrești, astfel că după închiderea morii, în același imobil, Stoica Ioan, ultimul proprietar și-a amenajat o piua de ulei și una de postav, precum și un joagăr. Moștenitoarea acestuia, Stanciu Elisaveta din Strungari, născută la 1934, povestește că întregul imobil al morii a fost luat abuziv de către Primăria din Strungari după venirea la putere a comuniștilor și aici au fost adăpostiți trei tauri, un armăsar și un vier, precum și îngrijitorii acestor animale, clădiri care au fost redobândite de către tatăl acesteia în 1960. Din întreaga suprafață a morii, Stanciu Elisaveta a cedat o parte de teren pe care s-a construit, după 1989, Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul din Strungari.

(Pentru documentare am folosit I. Raica, Sebeșul 2002, Rev. Transilvania VI, nr.7 din 1873-Ionu Valeriu Barcianu, Despre moara de papiru de la Strungari).

Col. Rez. Silviu SINEA, Blaj

## Haiduci de prin munții noștri în vremuri de demult

Timp de vreo 400 de ani în Țările Române haiducia a fost un fenomen larg răspândit, ca formă de luptă sau de răzbu-nare împotriva nedreptăților vremii sau a unor potențai ai timpului. Istoria noastră a consemnat vitejiile lui Baba Novac, haiduc de origine română din Serbia care a băgat spaima în turci, habsburgi și unguri pe vremea lui Mihai Viteazul, acum aproape 4 secole și jumătate.

Unii cercetători de azi ai fenomenului haiduciei țin cu tot dinadinsul să arunce cu noroi atât asupra haiduciei cât și a oamenilor care au purtat cu adevărat acest nume. Desigur, o analiză din perspectiva îmbogățitorilor fără just teme, cum se spune, din partea acelor care au acumulat averi uriașe jefuind săracii, văduvele sau orfanii, sau a celor care cumpărau pe nimic produse precum: porumb, grâu, brânză, lână, vite etc., haiducii apar niște hoți de drumul mare. Într-o cercetare istorică corectă, fenomenul haiduciei a fost un răspuns la fărâdelegile unor oameni care aveau puterea administrativă sau economică și care transformau bunul plac în lege.

Îmi aduc aminte, copil fiind, că a venit la noi acasă, să mai stea de vorbă cu tata, Spănu Mătcă din Plăieț, care pe atunci scurta la 90 de ani. După ce a golit câteva pahare de țuică tocmai ieșită de la cazan, nonagenarul a început să povestească despre haiducul Mantu sau Mănițiu din Caraș Severin și care a haiducit prin Parâng, Lotru și Latorița. Bătrânul spunea că s-a trezit într-o seară la stâna sa din Praveț cu acest vestit haiduc însoțit de vreo 4-5 tovarăși,

care au cerut un miel pentru a-l frige cum știau ei mai bine. Spănu Mătcă le-a spus că are un miel făt mai târziu și că dacă vor, pot să-l ia. Haiducul a scos din chimir o mahmudea turcească din aur, a plătit, a luat mielul și a mers undeva mai departe, la un izvor în pădure și a procedat la ritualul rămas până azi în cărțile de bucătărie ca miel preparat haiducește.

Tot cu acel prilej am aflat că haiducul Mănițiu dăduse lovitura la niște sași care cumpărau aproape pe degeaba lână de la ciobanii din acești munți pentru fabrica lor de postav de la Orăștie. După felul cum povestea bătrânul, am observat că avea un anumit respect pentru haiduc pentru că-i răzbuna pe ciobani, ale căror produse erau cumpărate pe bani puțini. Documentându-mă despre haiducul Petre Mantu sau Mănițiu, cum i se spunea, am aflat că a trăit între 1893 și 1924, că s-a născut la Bolvașnița și că a fost împușcat în urma unui pont vândut de apropiatii acestuia. La aniversarea a 96 de ani de la moartea haiducului, autoritățile locale din Bolvașnița au organizat o slujbă de pomenire. Cu acest prilej au fost prezentate publicului Cântecul Mantului, care cuprind poezii despre faptele haiducului cântate de lăutari în acea vreme.

Un foarte cunoscut haiduc al munților noștri a fost Dăian din Tilișca, activ mai ales pe Lotru și Latorița pe la sfârșitul secolului al XIX-lea. După ce a băgat spaima în ciocoi, a fost prins și spânzurat într-o piață din Alba Iulia. În acea vreme cântecul Dăianului au fost printre cele mai solicitate la Nedeile de la Poiana Muierii,

Vârful lui Pătru sau Vârful Nedeii. Iată ce spuneau câteva versuri: Auzita-ți de-un Dăian/De-un Dăian, un tilișcan/Care-i lotrul Lotru-lui/ Și spaima ciocoiului... Se mai spune că atunci când haiducul Dăian dădea de băut celor din crășma de la Lotru, cânta în felul următor: Beți oameni, vă veseliți/Că sunt banii nemuniciți/Că sunt bani de la ciocoi/Care-s furați de la voi... Despre Dăian se spune că ar fi îngropat în munții noștri, undeva la Făget, 7 poveri de cai pline cu aur în urma unei lovituri date la niște călugări din Vâlcea.

Ceata lui Tincan a fost și ea renumită în Munții Părăngului, Lotrului sau Căpătâni. Se spune că acesta ar fi haiducit pe aici vreo 20 de ani și ar fi ascuns mult aur în peștera din Ștefanu. Dar poate cel mai renumit haiduc de prin munții noștri a fost Pavel Lotru, care împreună cu încă 2 cete de haiduci au jefuit aurul austriecilor prin 1726. În acea perioadă Oltenia era ocupată de austrieci și administrată direct de la Viena. Se spune că după strângerea birului din Oltenia și Bosnia, austriecii au încărcat aurul în 20 de căruțe învelite în fier și trase fiecare de câte 8 perechi de cai. O astfel de bogăție, uriașă pentru acea vreme, trebuia să ajungă la Alba Iulia, la nu știu ce regiment cezaro-crăiesc. Haiducii, aflând despre transport, au dat un atac fulgerător: mai întâi au alungat caii venind cu o piele de urs; după aceea au căsăpit mai bine de jumătate din cei peste 100 de soldați care însoțeau transportul, apoi s-au făcut nevăzuți cu aur cu tot. Se mai spune că cetele de haiduci s-au împărțit în trei, una dintre ele urmând să treacă în Ardeal o

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

parte din comoară, pe potecile din apropierea Novaciului. Se mai spune că o altă parte din aur ar fi fost ascunsă într-o peșteră de la Piscul Iancului din Vâlcea. Ca un mic amănunt am notat că în urmă cu vreo 10 ani în zona munților Vâlcei s-a prăbușit un avion de mici dimensiuni, murind două persoane. Se pare că acel avion avea instalată pe el aparatură de mare performanță de detectare a aurului, dar s-ar fi apropiat prea mult de sol și n-a mai putut fi redresat.

Dacă ar fi să amintim și alți haiduci de prin munții noștri, ar trebui să vorbim de cunoscutul Iancu Jianu sau de Radu Ursan, de la care ne-a rămas cântecul Radu mamii Radule, și de Neagu Papură care a băgat spaima așa de rău în ciocoi, încât Oltenia a fost numită la un moment dat, prin secolul al XVIII-lea - Țara lui Papură Vodă. Trebuie neapărat să amintim aici de un alt mare haiduc, de Gruia, fiul lui Baba Novac, care s-a distins în mărețe fapte în confruntările cu turcii sau cu austriecii. În legendele Novaciului nostru chiar se spune că ar fi fost o ascunzătoare a lui Gruia în celebrul deal care poartă acest nume în localitate și care pe atunci avea o pădure foarte deasă.

Fiecare timp istoric își are eroii, faptele lui de vitejie, dreptățile și nedreptățile sale. Azi, când ciocoismul este în floare, nu este exclus ca acesta să genereze anumite forme de protest mai neortodoxe dacă politicienii noștri nu au în vedere că de fapt țara este poporul, nu tagma jefuitorilor, după cum spunea acum vreo 200 de ani Tudor Vladimirescu.

# Poezii inspirate din viața păstorilor novăceni

Spațiul nu mi-a permis să introduc în numărul trecut al „Novăceanului”, dedicat în întregime „Urcațului oilor la munte în vreme de pandemie”, poezii inspirate din viața păstorilor novăceni aparținând poezilor locali Alexandru Delu Opreșescu, Ion C. Duță și Ion Florea. O fac acum, cu respectul pentru autori și străvechea îndeletnicire a novăcenilor.

## ALEXANDRU DELU OPREȘESCU

### ECOUL OBÂRȘIEI

Ne cheamă țărâna, ne trage-napoi  
La stirpea străbună cu turme de oi,  
În boarea sublimă mireasmă de cetini  
Pe vârfuri de dor cu țancuri și jnepeni.

Din neant aievea descinde pe unde  
Copilul de ieri întors între rude  
Și slobod sub cer-n fuioare de vată  
Trezește-n emoții trăiri de-altădată.

Umbra ivirii coboară-n zănoage  
Pe coarda mioarelor iubite și drage,  
Prelinge negara și piatra de grohot  
Și plânsu-n surdină sfârșește în hohot.

Gândul anină-n adâncă visare  
Clipa sublimă pe muchii de zare,  
Vlăstarul din vis venit într-o doară  
Dispare topit prin colțuri de țară.

Ecoul obârșiei ne strigă, dă ghes,  
Prin fanta ispitei răsună mai des,  
Pricepem acum că timpul de-i tors  
Adună pe ghem și drumul întors.

Cu inima plină de dorul nebun  
Ne-ntoarcem cu drag la leagăn străbun,  
La munții ce cheamă, eternă chemare  
În vatra de suflet, sălaş de mioare.

Fiorii împlinirii, parafă pe glie  
Lasă să dănuie flacăra vie,  
În susur de șopot, suspin în izvor  
Cu doina de jale, blândul păstor.

### TRĂINICII

Moștenim de la străbuni  
Munții-vatră de mioare,  
Stânile cu strungi, sănuni,  
Datinele nemuritoare.

Rădăcini ce au un nume,  
Trăinicii de neam sudat  
Își trag seva dintr-o lume,  
Din izvorul nesecat.

Prin vârghini-fante fugare  
Timpu' adună primăveri,  
Dâra vieții trecătoare,  
Generații de oieri.

Cetina în mlădiere  
Fremătând duios prin brazi,  
Cântă dulcea mângâiere  
A bunicilor de azi.

Căci târșind bătrâna glie

Cu pași grei pe lăsătoare,  
Întrețin flacăra vie  
Lângă dragele mioare.  
Chiote de dor de stână  
Glas întors din patru zări,  
Rătăcind dogit răsună  
Cu ecouri prin căldări.

Și pe unda lor coboară  
Din obârșii veșnicia,  
Amintiri ce vin și zboară  
Răscolind copilăria.

### POTECILE STRĂBUNILOR

Urmași tineri novăceni,  
Fii de păstori ungureni,  
Nu uitați nici peste ani  
Câte au fost pe la ciobani,  
Din Dumbrava în Plăieț  
Casele aveau unghet,  
Aveau șindrilă, privar,  
În munți stânile celor  
Și din vale până-n munte  
Șerpuiau poteci mărunte,  
Ce bătute cu piciorul  
Întregeau în munți decorul,  
Peste Plai și Gurguleu  
Se abăteau din drum mereu,  
Piatra Ra pe scurtătură  
Tăia drept o cotitură,  
Printre ferigi, curmături  
Urmau alte scurtături  
Spre al Măgurii pripor  
Cu făget, canton, izvor,  
Căci la Fântâna Cooanii  
Adăpau caii ciobanii  
Ș-apucau printre făget  
Spre al muntelui brădet,  
Pe la cantonul din Cerbu  
Greu se mai opintea roibu,  
Sub povară pe tăpșan  
Pân' la crucea lui Taban  
Și de-a costa peste goluri  
Îmbrăcau pe umeri țoluri,  
Căci pe padini cu negară  
Adia boarea de vară,  
Unduind brazii-n surdină  
Cu mireasmă de rășină  
Dinspre Rânca de sub cușmă  
Unde au pus străbunii crășmă,  
Căci la Pică și Dăianu  
Mai scotea din chimir banu  
Și cu un țoi de tărie  
Treceau vârful peste glie  
Pe poteci cu dor de munte,  
Lăsători de ei știute,

Printre țancuri și zănologi  
Ori prin jipuri și pârlogi  
Cu decor plin de sublim  
Spre stâna lui Rusalim  
Și din Lotru jos spre Ghișe  
Sau de-a coasta pe Costișe  
La Tărtărău, Frumoasa,  
Către Vidra și Voineasa,  
Unde apele s-adună  
Și potecile te mână.

## ION FLOREA

### CA-N COPILĂRIE

Spre Parâng mă duc întins  
Framântat de-un vechi imbold  
Poate pot s-ajung la Lună,  
Ca pe-un corn s-o pun la șold.  
Și să urc de-o fi nevoie  
Peste munții seculari  
După ceata-mprăștiată  
De mioare și ciobani.

### RÂNDUNICĂ

Rândunică, rândunică,  
Frumușică, sprintenică,  
La scrisoarea mea cu ciocu  
Și o du la mândra-n Lotru.  
De-oi găsi-o la izvor  
Dă-i scrisoarea-ncetișor.  
De-oi găsi-o-n smeușiși  
Dă-i scrisoarea pe furiși.  
De-oi găsi-o prin brădet  
Dă-i-o pasăre încet.  
De-oi găsi-o stând la stână  
Dă-i scrisoarea mea în mână.  
De-oi găsi-o-n vârful culcată  
Cu un altu-mbrățișată  
Să te-ntorci la mine-aici  
Cu scrisoarea ruptă-n cinci.

### CODRULE BĂTUT DE VÂNT

Codrule bățut de vânt  
Am cu tine legământ  
Să-mi dai apă de izvor  
Și-un potec coborător  
Să ajung în zori la stână  
Cu mândruța mână-n mână  
Și să tai un trunchi de brad  
Să fac scânduri pentru pat  
Și la cap, în loc de perini  
Să-i pun vârfețe de cetini.  
Să-mi dea gura ca o fragă  
S-o iubesc o vară-ntreagă.

## SUNT

La o ceată de ciobani  
Sunt nepot, nănaș și văr  
Și ca ei urăsc minciuna  
Și mă-nchin la adevăr.

Am cântat cu ei din fluier  
Dar l-am dat pe fir de ape  
Căci simțeam că alte cânturi  
Sunt de mine mai aproape.

Și-am pornit pe drum la vale  
Fascinat de șoapta lor...  
M-a condus un pui de cerb  
Pe o gură de izvor.

Am plecat și el s-a-ntors  
În poiana cunoscută  
Căci chemat era atunci  
De o inimă de ciută.

Coboram voios la vale  
Pe sub bolta de mesteacă  
Ciugulind o mură coaptă  
Ori o frunză de prisacăn.

Și simțeam că-n urma mea  
Las ciorchini de amintiri  
Lumea turmelor cărunte  
Vraja primelor iubiri.

## ION C. DUȚĂ

### DOINĂ NOVĂCEANĂ

Lung e drumul dorului  
În Țara Parângului,  
Drumu-i lung, nepietruit,  
Cu doruri bătătorit  
Un pământ mereu umblat  
Și cu răs și cu oftat...

Trec pe drum, turmele trec,  
Ochii plânși le tot petrec  
Și se duc, se duc spre zări  
Cu dureri peste cărări,  
Peste lunci, pe potecile  
Unde sunt destule rele,  
Unde vremuri cu furtuni  
Se ivesc din văgăuni  
Și lovesc cu bici de foc  
Ciobănașii din cojoc  
Care în durerea lor  
Suspina de greu și dor!

Doamne Sfinte, Sfinte Tată  
Fă ca viscol să nu bată  
Peste oi și peste miei  
Peste dragii ciobănei!  
Viață s-aibă mai ușoară,  
Relele să nu-i mai doară  
Inimile să nu plângă!  
Tu durerile alungă,  
Relele din drumul lor  
Că-s bătuți de ger și dor!

### COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef  
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.

Otilia GIURCA, redactor  
Cristian GRECOIU, redactor

Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com



Publicație lunară tipărită cu sprijinul  
Primăriei și Consiliului Local Novaci  
și al obștilor de moșneni din Novaci,  
Pociovaliștea și Cernădia

### Pre-press & print:



S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.  
Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20  
Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343  
E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:  
RODICA TEIȘI